

לקחה משוב

פרשת האזינו התשס"ה יוצא לאור ע"י רשת מוסדות "מזב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פנינים לפרשה

"יערף כמטר לקחיו"

(לב, ב)

הרה"ק מקאצק אמר בשם הר"ב זי"ע. דברי תורה הם כמו המטר שאינו ניכר התועלת מיד כשירד, רק לאחר זמן כשיגיע עליו השמש אז נראה תועלת המטר כמובן, כן ד"ת מועילים כשבא הח' לביתו.

וכאדמו"ר ז"ל אמר, "כמטר לקחיו". כמו המטר אם יורד למקום ריק, כגון חול ועפר, אין מועיל כלום, אדרבה נעשה מהמטר רפש וטיט, אבל אם יורד למקום חרישה וזריעה אז מגדל ומעלה הזרעים. כמו כן דברי תורה, והבן, ע"ד (הושע י"ד, ז) "צדיקים ילכו בס' וכו'."

(זהב)

ת"א

ת"א – יבסם כמטרא אולפני. וכן תרגום (שמות ט"ו כ"ה) "וימתקן המים" – ובסימו מיא. ועשה "יערופ" בפ"א כאין הוא יערב בבית, מן (תהלים ק"ד) "יערב עליו שיחי".

דברי יצה"ר ערבים בתחלתם ומרים בסופם, דברי תורה מרים בתחלתם ומתוקים מדבש ונופת צופים בסופם, וכמו שאמרו ישראל (שמות כד, ז) "נעשה ונשמע" בפעם שנית, שהוסיפו חשק על חשקם, כי האנשים אינם מכירים מתיקות התורה ומעלתה. עד שיכנסו בתוך דבריה הנעימים, ואז ישמחו בה. ואמר, כי כמו שהמטר, יצטערו ממנו האנשים לשעתו, ועכ"ז לבס' שמח, כי הוא חייהם, כן לקח התורה, כי מר בתחילתו וימתק בסופו.

(מדרש שמואל בשם החסיד)

"הצור תמים פעלו וגו'"

(לב, ד)

הצדיק עליו את הדין, כדי שלא יאמרו. אחר כל הטורח שטרח עם ישראל ועלה למרום והביא להם התורה וקבע מדרש. והיה מלמדם ביום ובלילה כמו שאמר (שמות יח, טז) "והודעתני את חקי האלהים ואת תורותיו".

ע"י תפלותיו ותחנותיו לא כלו בני ישראל. פנחס ע"י מעשה אחד שעשה נתן לו חיים ושלוש ונעשה מלאך ולא מת, ומשה ימות.

לזה כדי שלא יתחלל ש"ש על ידו, הצדיק הדין בפני כל ישראל, כדי שלא יהררו אחר מדותיו של הקב"ה, וכנגדו אמר "הצור תמים פעלו" (שפתי בהן)

"זכר ימות עולם בינו שנות דור ודור"

(לב, ז)

הכוונה בזה. שאין סיפור דברי ימי ישראל ותולדותם כשאר ספרי דברי הימים אשר לכל העמים, ואין הלימוד וההתבוננות בזה כלימוד וקריאת הסטוריה גרידא אלא ראוי לאדם שיוסיף ע"י זה יראת ה' ואמונה בהשגחתו, כשרואה ומתבונן בנפלאות השי"ת עם ישראל

וגורלם שנתייחד להם מיום היותם לעם עד היום הזה.

ויש להוסיף עוד בזה להמליץ בכוונת הפסוק "זכור ימות עולם" – שמי אשר חשקה נפשו לידע אמיתות סיפור תולדות ישראל ומאורעותיהם מימי עולם. אין לו לבקש וללמוד מפי ספרים שנתחברו ע"י פורקי עול וקלי דעת שמסלפים האמת להטות העובדות כרצונם, כי אך בהתבוננות מעמיקה וריבוי העיון בתכלית המאורעות, ידע האדם ויבין אמתות דברי ימינו ועומק משמעותם. וזהו "בינו שנות דור ודור", שדברי ימי ישראל תורה שלימה היא, וח"ו להשוותם לספרי הסטוריה אשר מלאו שקרים וכזבים כדמיון מחבריהם, ולא נועדו כ"א לאומות העולם, ואנו אין לנו אלא התורה המסורה בידנינו מדור דור.

(טעם ודעת)

"שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך"

(לב, ז)

"שאל אביך ויגדך", ואם תדע שלא ידע להשיב לך, "זקניך ויאמרו לך". מגיד לך הכתוב. שאם שאל תלמיד רבו ואינו יודע להשיב. אל ישאל בפניו לחכם אחר. פן יתבייש רבו.

(ספר חסידים)

ת"א

וכן לא ירבה לשאול רבו אם רואה בו שאינו יודע להשיב, ובפרט בפני אחרים וכן לאכסנאי שבא לעיר – אל ישאל מאיתו בפני אחרים, אם לא דקים ליה בגויה שידיו רב לו לישא וליתן בהלכה. וכזאת וכזאת ישמע חכם ויטף לקח, לחוש מצד שלא להביא את רבותיו ואת אחרים לידי בושה, וכבר סופר בזה"ק (ח"ג דף קע"א): שהענישו בשמים ממעל לחד ינוקא דהוה מכסיף לרביה בשאלותיו.

על כגון זה נאמר (קהלת ג, ז) "עת לחשות", כי האלקים יביא במשפט על כל נעלם.

(יעלו חסידים)

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי"

(לב, א)

מפרש האור החיים הקדוש בדרך דרוש שמשא באומרו שמים וארץ התכוון לשתי קבוצות שונות הנמצאות בכלל ישראל. הראשונה הם הגדולים והראשים של העם שכל עסקיהם בחפצי שמים והשניה המון העם שעיקר עסקיהם בחפצי הארץ וחיי שעה. לגדולים דבר בלשון צווי "האזינו השמים" ואם תאזינו אתם ממילא "ותשמע" (בגוף שלישי) הארץ" דהיינו כשהמון העם רואים גדוליהם הולכים בדרך הנכון מעצמם ירצו ללכת בעקבותיהם.

גם הספורנו מפרש ברעיון דומה פסוק אחר מפרשתנו (לב, טו) וז"ל: "וישמן ישורון ויבעט" – והנה גם בעלי העיון שבהם (בתוך כלל ישראל) הנקראים ישורון.. עשו כמו הבהמות הבעוטות בבני אדם שנותנים להם מזון, "שמנת עבית כשית" (גוף של) הנה אתה ישורון קהל תופשי התורה ובעלי העיון פנית אל התענוגים הגשמיים ובה עבית מהבין דקות האמת (ז"א שריבוי תענוגים גורמים טימטום הלב והמח שלא יוכלו להבין התורה לעומקה)... "כשית" – כאומר כי טח מראות עיניהם מהשכיל לבותם: "ויטש אלוך עשהו" (גוף שלישי) ולפיכך נטש ההמון אלוך עשהו: "וינבל צור ישועתו" ביזהו כי מרעה אל רעה יצאו ע"כ.

האור החיים מדבר מהצד החיובי שאם הראשים יאזינו ויקיימו את התורה כמו שצריך ממילא ההמון עם ירצו להיות כמוהם. והספורנו מזהיר אותם שאם יטו לצד החומר ותענוגי העולם הזה ההמון ילמדו ח"ו לעזוב את ה' לגמרי. הדרך לשלום הוא להיות שלם עם ה' ותורתו.

"הלא הוא אביך קנך"

(לב, ו)

לפי רש"י "קנך" הוא מלשון קן. והנה כנסת ישראל נמשלה ליונה – "יונתי תמתני" וחז"ל אמרו בגמ' (ב"ב כ"ד) שטבעה של יונה שאינה מרחיקה לכת מקינה אלא ב"ב רואה עדיין את הקן, וזהו שאמר הכתוב "הלא הוא אביך קנך" כלומר הוא הקן של כנסת ישראל המשולח ליונה, לכן אין לך להרחיק ממנו כדי שתוכל לשוב לקן אביך – הבורא יתברך שמו.

(חפץ חיים)

"לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם"

(לב, ט)

פסוק זה מביע, לדעת הסבא מקלם זצ"ל, את החובה לקרב אל החושים את זכרון יום המיתה. "לו חכמו – ישכילו", והיינו אילו בני אדם היו מנתבים את דרכם בחכמה היו מבקשים השכלה, ובאיזו השכלה מדובר כאן? "יבינו לאחריתם" כלומר להעמיק את ההבנה בנושא אחריתו של האדם לדאוג לאחריתו ז.

(חכמה ומוסר)

"הם קנאוני בלא אל" (לב, כא)
ראשי התיבות של שתי הדברות הראשונות "אנכי" ו"לא יהיה לך" הם "אל", וכשעם ישראל הפכו זאת נעשה מ"אלי" ל"לא" היינו: בני לא אימון בס' וזוהי גם הכוונה שבפסוק: "הם קנאוני בלא אל" – שהפכו "אלי" ל"לא". (מלא העומר)

"חצי אכלה בס" (לב, כג)
"חצי כלים – והם אינם כלים (רש"י) אומות העולם הנוגשות ורודפות את עם ישראל הן חציו של הקב"ה שעל ידם הוא מעניש את ישראל. "חצי כלים" – סופן של כל העמים הנוגשים את ישראל לידון לכליה אבל "והם אינם כלים" – ישראל יתקיימו לנצח על אף כל הרדיפות. (תורת משה)

"ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי, אני אמית ואחיה..." (לב, לט)
כל מקום שנאמר בתורה "אני ה'" – אם נאמר אצל מצוה היינו "נאמן לשלם שכר", ואם נאמר אצל עבירה היינו "נאמן להפרע" (רש"י וארא). לכאורה קשה הלא שם "הויה" מציין מידת הרחמים ולמה אפוא גם אצל "נאמן להפרע" נאמר "אני ה'" ולא "אני אלקים" שהיא מידת הדין? וי"ל: גם כשהקב"ה מעניש על מעשים רעים זה בבחינת חסד ורחמים כי מתכוון הוא לטובתו של האדם בדומה לאב המלקה את בנו כדי להטיב דרכיו. וזוהי כוונת הפסוק: ראו עתה כי אני הוא – ראו כי אותו ה' "אני ה'" האומר אצל שכר אמור גם אצל פורענות, "ואין אלקים עמדי" ולא נאמר אצל העונש "אלוקים" כי שם הויה" שהוא רחמים, משום "אני אמית ואחיה" – כל עצם העונש שאני מטיל על האדם אינו אלא כדי להחיותו, "מחצתי ואני ארפא" – מכתי אינה באה אלא כדי להביא עימה רפואה, נמצא שגם העונש הוא רחמים. (הגאון ר' שלמה קלוגר)

"כנשר יעיר קנו" (לב, יא)
רז"ל (ספרי) דרשו מה שדרשו בו (עין רש"י ז"ל).
וחוץ מדבריהם יתבאר ע"ד אומרם ז"ל (ויק"ר יז, ד) כי כשישראל עוברים רצונו אין בעל הדין נוגע בנפשות תחילה. אלא מתחיל להעירו בנגעי בתים. אח"כ בנגעי בגדים וכו'. והוא מאמר "כנשר יעיר קנו" כמו"כ ה' מעורר בניו, גם מעוררם כפי היכולת שיוכלו עמוד בו, כאומרם ז"ל (ב"ר נ"ה ב) שאין ה' מנסה האדם אלא בשיעור שיוכל ליסבול. (אוה"ח הק')

"ה' בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר" (לב, יב)
יתבאר ע"ד אומרם ז"ל (תנחומא צו ז') בפסוק (הושע ד, יז) "חבור עצבים אפרים הנח לוי". כשישראל יש ביניהם אחדות, אפילו עובדי ע"ז הנח לו, פירוש ע"ד (אסתר ב, יח) "והנחה למדינות עשה". והוא אומר "ה' בדרך", פ"י, כשהעם בדרך, לשון בד, ה' ינחנו. ואומרו "ואין עמו אל נכר", פ"י, הגם שהם עובדי ע"ז, אין ה' מחשיב לו עון זה ומאמר "אין עמו", תתפרש ע"ד שדרשו ז"ל (סוכה מ"א) בפסוק (ירמיה ל, יז) "דורש אין לה" מכלל שיש לה. כמו"כ במה שלפנינו אמר

"אין עמו" מכלל שיש עמו, אלא שאין ה' מיסרו על זה. (אוה"ח הק')

"וישמן ישרון ויבעט" (לב, טו)
ולכן היה כהן גדול מתפלל ביום הכפורים: יהי רצון מלפניך שתהא השנה הזאת. שנת גשומה וכו' שנת רצון. שאע"פ שתהיה שנת שפע. אל יבעטו מרוב טובה, ותהיה השנה רצויה לפני הקב"ה במעשיהם הטובים (עיני העדה). (מעם לועז)

"לא שערום אבתיכם" (לב, יז)
כ"י רש"י – אפילו האומות לא היו רגילים בהם, גוי שהיה רואה אותם היו אומר, זה צלם יהודי (ספרי).
והכוונה בזה, שהגויים בידיעתם מעלת ישראל ורוממות נפשם, לא העלו על דעתם שעלולים ישראל לירד ממעלתם ולהשחית דרכם עד שיהיו פחותים מכל אומה ולשון, ודבר זה פלא ותימה הוא אצל כל האומות. ואכן זהו טבעם של ישראל ותכונותם. שכשהן יורדין יורדין עד לעפר בעוה"ר בימינו נראה בעליל איך איבוד ישראל מעלתם בקלקול דרכיהם, ותחת אשר יהיו במעלה עליונה על כל גויי הארץ. הרי הם בתכלית ההשחחה והקלקול, ויצא שם לשמצה בקרב האומות ר"ל. כי אכן אין ישראל ראויים לחיי העוה"ז בלא שמירת התורה וקיום המצוות, כי בעבור כן נבראו והושמו בזה העולם. (טעם ודעת)

"צור ילדך תשי ותשכח אל מחלדך" (לב, יח)
ביאור המאמר נראה ע"ד משל ראובן היה חייב לשמעון מנה, ובא ראובן אצל לוי ובקש אותו שיתן לו עצה להפטר מבעל חובו, ויתן לו עצה שיעשה את עצמו משוגע. ויעש כן, ושמעון ראה כי הוא משוגע וירף ידו ממנו. אח"כ בא ראובן אל לוי וביקש אותו הלואה לימים מספר, ונתן לו, וכאשר הגיע זמן הפרעון, בא אליו לתבוע חובו, והוא מתחיל לצפצף ולשרוק ולרקד במחולות כנגדו-כאשר עשה נגד שמעון הנ"ל. וירם עליו מטהו ויכהו מכה רבה ויאמר לו: נבל, העצה הזאת הלא אני נתתי לך, וכי בעבורי יעצתי לך כן. והמשל, כי כבר נתבאר ממעלת השכחה אשר חנן ה' את האדם, כי אם לא יהיה בו טבע השכחה לא היה אדם בונה בית ולא נושא אשה כו', והאדם הולך עם שכחה הזאת ושוכח את בוראו ומחוללו, ואין לך נבלה יותר מזאת. וז"ש "צור ילדך תשי", ר"ל, הוא הוליד אותך בטבע השכחה שתוכל לשכוח דברים ידועים, ובכוונה עשה הקב"ה כן להפיק טובתך וקיומך, ואתה עם השכחה הזאת המוטבע בך תלך "ותשכח אל-מחוללך". (אהל יעקב)

שכחה

והתועלת שיש בשכחה היא, כי לולא השכחה, היה האדם שרוי תמיד בעצבות, ושם שמחה לא היתה מסוגלת להסיח את דעתו ומעצבותו, ולא היה הנחה ממה שמשמח אותו כשיזכור את הצרות שעברו עליו בעבר, ולא היתה לו תקוה למצוא אי פעם מנוחה ממי שנוטר לו איבה, מאחר שהוא לא היה שוכח את סבת שנאתו לעולם, והיה מפחד כל ימיו מקנאותו. (חיובת הלבבות)

"ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם" (לב, כ)

ונראה לפרש, דהנה כתיב (לעיל לא, יז) "והסתרת פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות", כי בהסתרת פנים לבד, אף שאינו עושה להם שום רע, מ"מ מאחר שהכל מתנגדים לישראל, ויש להם צרים רבים מלמעלה ומלמטה נעשים לאכול ומטרה לחץ רעות רבות וצרות. ובהאיר ה' פניו אליהם הכל בורחים מפניהם, והנה ראייה היא היפוך הסתרת פנים.

וז"ש הכתוב "אסתירה פני מהם" ומובן שאז "ומצאוהו רעות רבות", וצרות אך הבטיח שהסתרת הפנים תהיה רק ממצבם הנוכחי, אבל "אראה מה אחריתם", שבענין האחרית שלהם, היינו להיות נשארים נצחיים חיים וקיימים לעד, לענין זה יראה אותם, שהוא היפוך הסתרת פנים. וכאשר תהיה דבוקה בהם ההשגחה בענין זה, שוב אינם יראים מכליון ח"ו, שבענין זה שוב הכל יראים מפניהם ובורחין. (שם משמואל)

"הם קנאוני בלא אל כעסוני בהבליהם ואני אקניאם בלא עם בגוי נבל אכעיסם" (לב, כא)
הם קנאוני בשאמרו שאיני אל, ואני אקניאם בשאקרא אותם (הושע ב, א) "לא עמי אתם", בשאקרא להם "גוי נבל – דכתיב (פסוק ו') "עם נבל ולא חכם" – אכעיסם". (תולדות יצחק פנים יפות)

"מחוץ תשכל חרב" (לב, כה)
"ומחדרים אימה" – כשבורח ונמלט מן החרב, חדרי לבבו נוקפים עליו מחמת אימה, והוא מת והולך בה (ספרי) – רש"י.
דאין לומר כפשוטו שיהיה פחד ליושבי חדרים מן החרב, שא"כ הי"ל להפך ולומר, מחדרים אימה ומחוץ תשכל חרב, כי הפחד הוא תחילה ואח"כ בורח לחוץ, אלא דהאימה הוא אחר הבריחה, ונמצא חדרי הלב נקפים, כמו שהיה בעוה"ר במלכות פולין וליטא ושאר ארצות, משנת ת"ח ואילך שהיתה הרעה של הריגה כמעט לרוב ישראל שבאותו דור, ואותן שנמלטו אחרי הנחר "וויסיל" מתו עם רב מאוד מישראל מתוך חולי שבא מחדרי לבם הרבה והרבה בעוה"ר כנזכר כאן, וכפר אדמתו עמו. (דברי דוד)

"כי גוי אבד עצות המה ואין בהם תבונה, לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם" (לב, כח, כט)

פירש אחי ידידי החכם כמה"ר משה נר"ו, עפ"י מ"ש רבינו מהר"ם אלשיך ז"ל בפסוקי שמואל בדברי דוד הע"ה עם אנשיו בענין הריגת שאול הע"ה כאשר נמסר בידו במערה, והוא, כי לפעמים יצה"ר מייעץ לאדם עצה רעה אך מראה לו שהיא עצה טובה, וחושב האדם שהיא נתנה לו מאת היצ"ט. אמנם במה תוודע שהיא באה לו מן יצה"ר ורעה היא, הוא מאחרית דבר, שאם אחר שיעשה האדם את המעשה אשר יעץ אותו יכהו לבו ויתחרט, זה מבחן כי רעה היא ומיצה"ר באה, ואם לא יתחרט אלא עודנו רואה את המעשה אשר עשה טובה היא, אז נודע שהיא מן יצה"ט, ובה

פירש רבינו מהר"ם אלשיך ז"ל הפסוקים שם בטוב טעם דפ"ח יעו"ש.
וזה"ש כאן "גוי אובד עצות המה", פי' כאשר יבא להם מן היצ"ר עצות לעשות איזה מעשים, אין בהם תבונה להכיר שעצות אלו מן היצ"ר אלא חושבים שהם מציה"ט. ואי"ת מה יעשו מאחר שרואין לפי הגגלה שבה היא עצה טובה, ולכך מחזיקים אותה לעצת היצ"ר, לז"א "לו חכמו ישכילו זאת", פי', אם היו חכמים היו יכולים להשכיל זאת, והוא כי "יבינו לאחריתם" של אותם עצות אחר שעשו את המעשים עפ"י אותם העצות, אם לבם מתחרט על המעשים אז ידעו שהם מיצה"ר. (בן איש חי)

"זכר ימות עולם בינו שנות דר ודר"

(לב, ז)
הכונה בזה, שאין סיפור דברי ימי ישראל ותולדותם כשאר ספרי דברי הימים אשר לכל העמים, ואין הלימוד וההתבוננות בזה כלימוד וקריאת הסטוריה גרידא, אלא ראוי לאדם שיוסף ע"י זה יראת ה' ואמונה בהשגחתו, כשרואה ומתבונן בנפלאות השי"ת עם ישראל וגורלם שנתייחד להם מיום היותם לעם עד היום הזה.

ובספר "פניני רבינו יחזקאל" (ח"א עמוד כב) בשם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל מפרש הפסוק בסוף מגלת אסתר "וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס", כי בהשקפה ראשונה יש לתמוה, וכי מראה מקום הוא לנו לילך ולהחכים מספרי העמים. אלא הביאור בזה, דאדרבה מורה הוא שאין המגילה סיפור דברי הימים, וכל מי שחפץ להשתלל בחכמת ההסטוריה וידיעת קורות בית מלכות פרס וגבורותיהם, לא ימצא מבוקשו במגלת אסתר אשר ברוה"ק נאמרה (מגילה ז) ולתכלית סיפור שבחו של מקום ונפלאותיו אשר עשה עם עמו ישראל נתקנה, אלא בספרי דברי הימים למלכי מדי ופרס ימצא הפצו ומשם ידרשנה. ויש להוסיף עוד בזה להמליץ כוונת הפסוק "זכור ימות עולם" – שמי אשר חשקה נפשו לידע אמתיות סיפור תולדות ישראל ומאורעותיהם מימי עולם, אין לו לבקש וללמוד מפי ספרים שנתחברו ע"י פורקי עול וקלי דעת שמסלפים האמת להטות העובדות כרצונם, כי אין בהתבוננות מעמיקה ורבי העיון בתכלית המאורעות. ידע האדם ויבין אמתות דברי ימינו ועומק משמעותם. וזהו "בינו שנות דור ודור", שדברי ימי ישראל תורה שלימה היא, וח"ו להשוותם לספרי ההסטוריה אשר מלאו שקרים וכזבים כדמיון מחבריהם, ולא נועדו כ"א לאומות העולם, ואנו אין לנו אלא התורה המסורה בידינו מדור דור. (טעם ודעת)

משל ונמשל

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת

ה"חפץ חיים" מרבה היה להוכיח על ביטול תורה ועל המבלים את זמנם בהבלים. והיה מביא את מאמר חז"ל במנחות (דף צ"ט): "שאל בן דמא בן אחותו של רבי ישמעאל, את רבי ישמעאל: כגון אני שלמדתי את כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמה יונית? קרא

עליו המקרא הזה: לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה, צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה, ולמד בה חכמה יונית".

והיה ה"חפץ חיים" מבאר גמרא זו במשל:

משל: למה הדבר דומה, לאדם שלימד את חברו אומנות. לאחר שהתלמיד סיים את לימודו וידע לעשות בעצמו את האומנות שלימדו ויברר, הלך והשתמש בכלי האומן שלימדו ויצר לעצמו תוצרת. את התוצרת הציג למכירה לפני האומן שלימדו וביקש עבורה מחיר מלא. אמר לו האומן: כיצד הינך מעיז לבקש ממני תשלום מלא עבור התוצרת הזו: הרי את התוצרת הזו יצרת בבית שלי, השתמשת בחומרים ובכלי המלאכה שלי, וכל שאר השברים שנדרשו לשם השלמתה לקחת ממני, אחרי כל זאת אתה תובע שכר מלאכתך כמו אומן שעושה הכל על חשבוננו הוא?!

ונמשל: כך הוא ענין לימוד החכמות החיצוניות. היום והלילה שלי הם, אומר הקב"ה. הכלים כלומר הפה העיניים והשכל – אף הם שלי. אין לך רשות להשתמש בהם לצרכך, "כי ממך הכל ומידך נתנו לך". צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה, ולמוד בה חכמה יונית.

ומכיון שכך, לא נותר לנו אלא להקדיש את כל זמנינו וכוחינו ללימוד התורה – "כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה".

הליכות והלכות

הלכות להג סוכות

מצוה לשבת בסוכה שבעה ימים ובחול"ל נוהגים גם לשבת בשמיני עצרת ורק לא מברכים אז לישב בסוכה. יש שנהגו בשמיני עצרת רק לקדש בסוכה ואח"כ אוכלים בבית ומ"מ מנהג ה"בן איש חי" לאכול כל שמיני עצרת ורק לא יברך לישב בסוכה.

בלילה ראשון של סוכות יש מצוה מיוחדת של אכילת לחם כזית מצד מצות היום ויש להדר לאכלן בלי סלט או תערובת וכמובן בשעור זמן של אכילת פרס וכמו כזית של ליל פסח.

מצות ישיבה בסוכה היא אכילה ושינה ואם מצטער מן הקור הרבה יכול לישון בבית. ובאכילה, יש חילוקי מנהגים: לפי דעת הספרדים לא מברכין לישב בסוכה אלא אם כן אוכל לחם יותר מכמות כביצה (56 ג') פחות מזה לא מברך לישב בסוכה חוץ משני לילות ראשונים שמברכין לישב בסוכה גם על כזית לחם, ולפי מנהגי האשכנזים מברכין מעל יותר מכביצה ועוגות.

אולם לכל הדעות אין מברכין על אכילת פירות או שתית משקאות (פרט ליין שיש מקרים שנהגו בני אשכנז לברך כגון בקידוש של ליל יו"ט) וכן לא על אכילת בשר ודגים וכדו'. אם קובע סעודתו על מני מזונות (במקרה שמברך המוציא על העוגות) אז גם יברך לישב בסוכה לכל הדעות.

את הברכה לדעת הרמב"ם יש לברך בעמידה וכן ראוי לנהוג שיעמוד ולאחר הברכה ישב. בזמן שאומרים קידוש, מברכין את ברכת לישב בסוכה לאחר הקידוש לפני שתיית היין.

בלילה הראשון של סוכות מברכין שהחיינו לאחר ברכת לישב בסוכה בכדי שתחול ברכה זו גם על מצות סוכה. ובלילה שני (של גלויות) מברכין קודם ברכת שהחיינו ורק לאחר מכן לישב בסוכה. ואם לא בירך שהחיינו בלילה, יכול לברך כל זמן שזוכר עד סוף החג.

השנה שחל ליל שני במוצאי שבת יש להוסיף נר והבדלה כמודפס בסידור והסימן לזה יקנה"ז.

בשאר ימות החג המנהג לברך לישב בסוכה לפני ברכת המוציא ויעמוד ויברך ואחר כן ישב, וכן כתב ה"בן איש חי" לנהוג כן, ויש שנהגו לברך לאחר המוציא וכל מקום יעשה כמנהגו.

אם אכל ושכח לברך ברכת "לישב בסוכה". יוכל לברך כל זמן שלא סיים אכילתו ויאכל מעט לאחר הברכה ולכתחילה עוד כביצה - פת.

ירדו גשמים: יש חילוק בין לילה ראשון לשאר לילות.

בלילה ראשון אפילו יורדים גשמים יש לאכול כזית בסוכה, רק לא יברך לישב בסוכה (כיון שיש חולקים) ואז יקדש בסוכה וישתה ויאכל כזית פת. ויש שכתבו שראוי להמתין שיפסקו הגשמים ומכל מקום אם יש צער לחכות ויש אורחים, אין צריך להמתין. ובפרט לדעת מרן אין צריך גם בלילה הראשון לאכול בזמן הגשם.

ואם סיים סעודתו ושכח לישון ואז פסקו הגשמים אינו חייב לקום ממטתו לאכול בסוכה (מדין מצטער).

ויש שהחמירו בזה שכן יקום ויאכל בסוכה, לקיים מצוה דאורייתא בלילה הראשון.

ירדו גשמים בליל יום טוב שני, יאכל בביתו. ולאחר סעודתו ילך ויאכל כזית פת בסוכה בלי ברכת לישב בסוכה (וכמובן אם פסקו הגשמים יברך).

בשאר ימות החג אם יורדים גשמים יאכל בביתו ואם התחיל לאכול בסוכה והתחילו גשמים באמצע סעודתו והאוכל יכול להתקלקל יכול להכנס לביתו ולהמשיך את האכילה ואז אפילו אם יפסקו הגשמים לאחר שהמשיך בבית לא חייב לחזור לסוכה אבל אם רק נכנס לבית ולא המשיך עדיין לאכול, יש לו לחזור לסוכה.

וכן הדין לגבי שינה שאם נכנס מחמת גשמים או שירדו גשמים ופסקו באמצע הלילה לא מחויב לחזור לסוכה עד שיעור משנתו בבוקר.

קטנים שהגיעו לחינוך שהם בני חמש או שש לפי הבנתו, חייבים בסוכה משום מצוות חינוך.

מצות לולב

נוטל הלולב בידו הימנית ומברך על "נטילת לולב" ו"שהחיינו" קודם שיטול האתרוג, כדי שיברך עובר לעשייתו, או יהפוך האתרוג עד שיברך. ולאחר הברכה יאחז האתרוג כראוי וינענע בו כל אחד לפי מנהגו בסדר הנענועים.

אגודת טוב מאהלים

הג סוכות שמח

ושבת שלום!

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	 1950 E. 7 St. 718-251-9676	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	 שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידים הכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה.
נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

ר"ל, עד אחרית ימיהם אין להם מעתה להתפחד עוד, כי שוב לא יחטאו.
(ברוך אברהם)

"יצב גבלת עמים למספר בני ישראל" (לב, ח)
 רבי ישראל מראדין, בעל "חפץ חיים", מצא בפסוק זה הנחיה ברורה לעמי העולם, מוטב להם לקבל בברכה את היהודים החיים על אדמתם ולקלוט גם בשעת הצורך פליטים יהודים ממדינות אחרות. שכן נאמר כאן במפורש, שהקדוש - ברוך הוא מייצב וקובע את גבולות העמים, לפי מספר בני ישראל המצויים בכל מדינה. יוצא מכאן, שארץ תקולטת יהודים רבים - זוכה לכך שגבולותיה יהיו גדולים ורחבים: ולעומת זאת ארץ המצמצמת בשרירות לב את מספר היהודים שבתוכה - מצמצם ה' את גבולותיה וממעט את השפעתה בעולם.
 רבים מתוך שלוות נפש ורווחה כלכלית וחברתית - הביאו ברכה ושפע לעם הארץ, שבקרב נטו אהליהם, והעניקו יוקרה לאומית והשפעה מדינית לשליטים שפתחו את גבולות הארץ לפנייהם...

"ופלאני עליך אדוני המלך שאינך מבין את הדבר הזה בעצמך", התפלא החייט.
 כאשר הראה החייט שחמת המלך עדיין לא שככה, ביקש ממנו להחזיר לו את החליפה, ואמר: בוא ואוכיח לך, אדני המלך, את צידקת דברי.
 החל החייט לפרוס את החליפה כדי להראות למלך את כל התפירות והגזירות שגזלו את המטר הנוסף, והמלך "לא די שלא נירגע, אלא כעסו התעצם בכפליים: לא רק שאינך משיב לי את הבר הגזול, אלא שהינך עוד פורס את חליפתי...
 כאן איבד גם היהודי את קור רוחו: "אדוני המלך, כדי להוכיח את צדקת דברי, ולהראות לך שחור על גבי לבן היכן טמון המטר הנוסף של הבר, אני נאלץ להחזיר את החליפה למצבה הגולמי שלפני התפירה"...
 וזו היתה גם תשובתו של הקב"ה למלכים, אם תדברו עוד מילה ותמשיכו להתלונן על הרגת רבי עקיבא, אחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו, למצבו הראשוני שלפני הבריאה, ואז אפרוס בפניכם את כל החשבונות, ותיראו שיש סיבה לכל דבר, וגם עשרת הרוגי מלכות יצאו להורג במחשבה תחילה.
(טובך יביעו)

מעשה חכמים

החייט פורס את החליפה המלכותית

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עוול" וכו' (לב, ד)

מובא במדרש שכאשר הוציאו את רבי עקיבא להריגה, שאלו המלאכים את הקב"ה "זו תורה וזו שכרה", והשיב להם הקב"ה ש"אם אשמע קול אחר, אהפוך את העולם לתוהו ובוהו". וקשה, איזה מענה יש בכך לשאלתם של המלאכים? הרי לכאורה נישארה שאלתם ללא תשובה?

וראיתי באחד הספרים הקדושים המסביר את הדין-ודברים בצורה נפלאה, על דרך משל.

מלך גדול ביקש לתפור לעצמו חליפה יפה, ולאחר שקנה בד באורך חמש מטרים, הטיל את המלאכה על חייט יהודי שזכה במיכרז המלכותי.

בתום כמה שבועות של עבודה הגיש החייט את החליפה המהודרת למלך ששמח בה מאד ושיבח את עבודתו המקצועית של החייט.

וכמו בכל הדורות, רכש לו בשל כך החייט היהודי שנהא אצל עמיתו הגויים. אלה באו למלך. והלשינו שהחייט גנב מטר אחד מהבד המלכותי כדי לתופרו בבגדיו הפרטיים, הם אפילו מצאו אסמכתא לדבריהם, שהרי המלך נתן לו חמישה מטרים של בד, ואילו אורכו של הבר בחליפה אינו עולה אלא על ארבעה מטרים בלבד..

קרא המלך לחייט והציג בפניו את החשדות הנייל, וזה כמובן הכחיש על העלילה הזדונית מכל וכל, על השאלה היכן המטר הנוסף, השיב החייט שמלאכת הגזירה והתפירה מצריכה תמיד מטר שלם של בד, בנוסף לכמות הבר הדרושה לחליפה עצמה,

המשך פנינים לפרשה

"לו חכמו ישכילו זאת יבנו לאחריתם" (לב, כט)

הנה אמרינן ביומא (דף ל"ח:): כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא, שנאמר (ש"א, ב' טו) "רגלי חסידיו ישמור", והנה (תהלים צ') "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", אי"כ הרוב הם שלשים ושש שנה, ואמרו רז"ל (סוטה ג'). אין אדם חוטא אי"כ נכנס בו רוח שטות. וז"ש "לו חכמו ישכילו זאת", אם ישמרו שיהיו ל"ו שנה חכמים, שלא יכנס בהם רוח שטות, ויישכילו זא"ת", שהיא התורה דכתיב בה "זאת התורה", הנה מעתה הם מובטחים כי יבינו לאחריתם",

העלון לעילוי נשמת
הצדקנית הרבנית היקרה
רחל בת שרה יגן ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

הילולא דרדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
טו תשרי א' סוכות	יד תשרי ערב סוכות	יג תשרי	יב תשרי	יא תשרי	י תשרי יום כפור	ט תשרי ערב יום כפור
יעקב אבינו	רבי בן ציון ברוך ר"י נובהרדוק-ם	רבי עקיבא איגר	רבי אברהם המלאך בנו של המגיד מבורז'ין		התנא רבי עקיבא	רבי אברהם אבלי הלוי המגן אברהם הנרי"ז סולוביצ'יק מברסק

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן